

Στήν κίνηση τῶν νέων, στὰ ἐλεύθερα σχολεῖα (ἐξοχικά παι-
δαγωγεῖα, ἐλεύθερες σχολικὲς κοινότητες) καὶ ἴσως καὶ ἄλλοῦ
νὰ ἔκαμαν αὐτὸ τὸ βήμα. Ἀναγνωρίζουν τὴ γυμνότητα σὰν μιὰ
φυσικὴ καὶ ἠθικὴ κατάσταση, ποῦ δὲν τονίζει καθόλου τὴ σε-
ξουαλικότητα καὶ ἐπομένως δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ ἓνα λαθεμένο
συναίσθημα ντροπῆς, οὔτε καὶ ἐρεθίζει καθόλου. Ἐξωτερικὸ
σύμβολο ἔχομε τὴν ἀπόρριψη τοῦ παντελονιοῦ (τοῦλάχιστο ἐφό-
σο τὸ φῦλα εἶναι χωρισμένα). Μεταξὺ τῶν μαθητῶν μας ἐπιδρᾶ
τὸ παντελόνι σὰν κάτι ἀνήθικο, καὶ αὐτὸ εἶναι μιὰ πρόοδος».

Ἡ ἀγάπη αὐτὴ πρὸς τὸ γερὸ, γυμνὸ σῶμα, ποῦ τόσο ξενίζει
τοὺς Γερμανοὺς ὑποκριτὰς, θεωρεῖται στὶς σκανδιναυικὲς χῶρες
σὰν κάτι αὐτονόητο. Ὅσο ξέρομε, καὶ στήν ἐλεύθερη πόλη τοῦ
Ντάγτσιχ, ὠρίστηκε διὰ τὰ παιδιά, ὡς τὴν ἡλικίαν τῶν 12 χρο-
νῶν, θὰ κολυμποῦν ὀλόγυμα. Βέβαια ἐδῶ δὲ θὰ βοηθήσουν οἱ
νόμοι, παρὰ ἢ μόρφωση καὶ ἢ ὑγεία τοῦ ματιοῦ καὶ τοῦ αἰσθη-
ματος.

Φυσικὰ πρόκειται γιὰ μιὰ εὐχαρίστηση τῶν αἰσθήσεων, δὲν
πρόκειται γιὰ καμμιά ἀπόλυτη ἰδέα, μὰ οὔτε πάλι γιὰ καμμιά
ζωῶδικη ὑπόθεση. Πρόκειται γιὰ εὐχαρίστηση καὶ ἐξευγενισμό
τῶν αἰσθήσεων ;

Καὶ τώρα ἔρχεται τὸ μεγάλο πρόβλημα : Μποροῦμε, ἀπὸ τὰ
γεγονότα αὐτά, νὰ βγάλωμε συμπέρασμα μὲ τὸ πνεῦμα, ποῦ λέ-
γαμε στήν ἀρχή ; Μποροῦμε νὰ διατυπώσωμε τὸ πόρισμα δι-,
ἐδῶ κινοῦνται δυνάμεις μᾶς νέας κοινωνίας ; Ἐμεῖς πιστοποι-
οῦμε δι-, ἢ καλύτερή μας νεολαία ζῆ σὲ ἓνα νέο ἐρωτισμό.
Αὐτὸ δὲ μπορεῖ νὰ τὸ ἀμφισβητήση κανεὶς, ποῦ ξέρει τὴ ση-
μερινὴ νεολαία. Ὁ ἐρωτισμὸς αὐτὸς βρίσκεται σὲ δευτά-
τη ἀντίθεση μὲ τὴν παλιὰ σεξουαλικότητα. Ἀνάμεσα στὶς
δύο αὐτὲς καταστάσεις δὲν ὑπάρχει καμμιά γέφυρα,
γιατὶ ἡ ἔρημος καὶ ὁ βοῦρκος δὲ μποροῦν ὀργανικὰ νὰ ἐνωθοῦν
μὲ ἄλλη χώρα. Μόνο οἱ ὀρσοερεῖς πηγὲς τῆς σημερινῆς νεολαίας
μποροῦν νὰ διοχετευθοῦν. Μόνο ἐδῶ μπορεῖ νὰ διατηρηθῇ ὁ κή-
πος τοῦ ἐρωτισμοῦ. Ἐδῶ καὶ 100 χρόνια ἀγωνίζεται ἡ νεολαία
γι' αὐτό. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς «Λουστίντας» τοῦ Σλέγγελ, τοῦ
μυθιστορήματος αὐτοῦ τῆς νέας κοινωνίας ποῦ ὡς σήμερα τὸ
καταδιώκει τὸ μίσος τῶν νοικοκυράδων, τὸ μίσος τῆς ἀστικῆς
κοινωνίας. Καὶ ὅμως ἡ νεολαία ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νὰ εἶναι
θυθισμένη στὸ βοῦρκο τῆς σεξουαλικότητας. Ἐδῶ καὶ 20 χρόνια
ἄρχισε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡ μάχη ἀνάμεσα στὸν ἐρωτισμὸ καὶ σε-
ξουαλισμὸ. Ὅχι γιατί τάχα οἱ ἐρωτικοὶ μισοῦν τοὺς σεξουαλι-
κοὺς—τὸ πολὺ νὰ λυποῦνται γιὰ τὸν ἐκφυλισμὸ αὐτὸ τοῦ ἀν-
θρώπινο—παρὰ γιατί οἱ σεξουαλικοὶ αἰσθάνονται φοβερὸ μί-
σος ἐναντία στοὺς ἐρωτικούς. Οἱ λέξεις ὅμως πάλι «ἐρωτικός»

και σεξουαλικός» δέν είναι τίποτα άλλο, παρά προβλήματα οικονομικών, κοινωνιολογικών γεγονότων. Σεξουαλικός άνθρωπος είναι κείνος, που σκέπτεται κεφαλαιοκρατικά, ο οικογενειάρχικος άνθρωπος, έρωτικός άνθρωπος είναι κείνος που σκέπτεται σοσιαλιστικά.

Η αντίθεση ανάμεσα στον έρωτισμό και το σεξουαλισμό έξηγει πολλές φορές τις συγκρούσεις, που παρουσιάζονται μέσα στις οικογένεις, πολλές φορές με θρησκευτική ή αισθητική μορφή. Κι' αν πολλές φορές δέν είναι ή αντίθεση αυτή ή βασική αίτια των συγκρούσεων, πάντα όμως, συμβάλλει στη δυνάμωσή τους. Μέσα στην καλή άστική οικογένεια κυριαρχεί το πνεύμα της οικογενειάρχικης κοινωνίας—και τα παραδείγματά μας έπαρουσίασαν περιπτώσεις αναπόφευκτων διαφωνιών των μελών της οικογένειας, που έκλείπουν με την αγάπη.—Τα παραδείγματα μας όμως στις περιπτώσεις αυτές μας έδειξαν τη νίκη του οικογενειάρχικου πνεύματος.

Θυμίζομε π.χ. τον τύπο της μικροαστής γυναίκας, που αφοσιώνεται όλότελα στον άντρα της και άδιαφορεί για τα παιδιά της, που δέ δέχεται την έξομολόγηση του είκοσαετούς φοιτητή, μα μένει πάντα άσυγκίνητη, βέβαια δραστήρια και ένάρετη. Έτσι τα παιδιά των οικογενειών αυτών αποξενώνονται προπάντων από τη μητέρα τους, από την όποια δέ διατηρούν καμμιά δυνατή ανάμνηση, αν και κάθε μέρα ήταν κοντά της. Οι μητέρες αυτές φυσικά δέ μιλούν κιάλας με τα παιδιά τους για σεξουαλικά ζητήματα. Σιωπούν γι' αυτά και αφήνουν το ζήτημα να το κανονίσουν ο Θεός, ή ύπηρέτρια ή το σχολείο. Έτσι το χάσμα ανάμεσα στη μητέρα και το παιδί άπλασιάζεται. Ακριβώς έπρεπε ή μητέρα, με τον έρωτισμό της, να κανονίξη τη σεξουαλικότητα του παιδιού της. Έπειδή όμως άρνεϊται να το κάμη, πληγώνεται το παιδί κατά το βαναυσότερο τρόπο φυσικά και ψυχικά, και με τη σύγκρουση, που ακολουθεί μητέρας και παιδιού, έξακολουθεί να τρέχη ή άνοικτή του πληγή. Άς γυρίσωμε όμως πίσω σε κείνο, που ίσχυριστήκαμε : Ο σεξουαλικός άνθρωπος είναι ο κεφαλαιοκρατικός.

Άς θυμηθούμε ότι ώρισάμε το Κράτος ως την ώργανωμένη προάσπιση της οικογενειακής γενεονομίας. Το όργανο για την προάσπιση αυτή είναι ή μονογαμία, που έξασφαλίζει την κληρονομία της περιουσίας στον πρωτότοκο γιό, παραγκωνίζει τα άλλα άγόρια και φροντίζει για τα κορίτσια. Σε μια τέτοια όργάνωση της οικογενειας έξασφαλίζεται μόνο ή κληρονομία του πλούτου και της δύναμης. Ο μεσαιωνικός χριστιανισμός έδωσε στην κατάσταση αυτή την εκκλησιαστική σνδρομή του. Μητροπολίτες έφρόντιζαν για τα μικρότερα άγόρια και τα μονα-

στήρια δέχονταν τὰ κορίτσια. Μὲ τὴν πολιτικὴ τοῦ γάμου μεγάλωναν τὴν περιουσία καὶ τὴ δύναμη (Δυναστεία Ἀφθούργων). Ὅσο πῶ ἀπομονωμένη, πῶ κρυμμένη, πῶ ἀνέγγιχτη, πῶ «ἀγνή» ἦταν ἡ κόρη, τόσο πῶ λαχταριστὴ ἦταν, τόσο εὐκολώτερα ἔπιανε τὸ δόλωμα τοῦ γαμπροῦ. Διαστρέβλωση τοῦ ἐρωτισμοῦ τοῦ ἀνδρός, συγκέντρωση τῶν δυνάμεων τοῦ στῆ σεξουαλικότητά, πῶ τὴν ἱκανοποίησὴ της στὰ κατώτερα κοινωνικά στρώματα παράβλεπε συγκαταβατικὰ ἢ καλὴ κοινωνία. Μὰ καὶ τῆς παντρεμένης γυναίκας παράβλεπαν μερικὰ στραβοπατήματα. Ἄς σκεφθοῦμε τὴν ἐρωτικὴ ὑπηρεσία τῶν ἵπποτων. Πάντα ὁμῶς ἡ ἠθικὴ κανονίζεταν ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐνάντια στὴν ἀπογαλινωμένη ἀκολασία τοῦ ἀνδρός, διδάσκει τὴν ἀγνότητά μὲ τὴν ὀπισθοδουλία νὰ κληρονομήσῃ ἡ ἴδια ἀγνοὺς ἀνθρώπους.

«Στὸ μεσαιῶνα τὸ μῖσος καὶ οἱ διωγμοὶ τῆς γυναίκας, ἔφταναν μακρότερα. Ἐνῶ οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ ἔβλεπαν στὴ γυναίκα κάτι ἱερό, κάτι ἅγιο, ὅπως λέει ὁ Τάκιτος, ἐνόμιζαν οἱ μεσαιωνικοὶ ἀπόγονοὶ τους πῶς μέσα στὴ γυναίκα κατοικεῖ ὁ διάβολος (ἡ συσσωμάτωση τῆς σεξουαλικότητάς) καὶ πολλὲς «μάγισσες» ἔπεσαν θύματα τῆς μανίας αὐτῆς. Ἔτσι, στὰ 1750 στὸ Κιεντλμπουργκ ἐστραγγαλλίστηκε μιὰ γυναίκα καὶ ὕστερα ἐκάηκε ἐπειδὴ ἔκανε μάγια. Στὰ 1776 στὸ Σοῦφολκ στὴν Ἀγγλία ἔπνιξαν ἓνα κτηνίατρο καὶ στὰ 1783 ἐσκότωσαν μιὰ ὑπηρέτρια ὡς μάγισσα». (1) Ἐδῶ καὶ λίγα μόνο χρόνια ἀνάλαβε ἡ ἀνθρωπότητα νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ δηλητήριο τοῦ σεξουαλισμοῦ. Ἐνα δηλητήριο, πῶ ἡ προοικογενειαρχικὴ ἐποχὴ δὲν τὸ ἤξερε καὶ πῶ δὲν θὰ τὸ ξέρουν καὶ τὰ παιδιὰ μας.

Γι' αὐτὸ, δταν παρουσιασθῇ ἡ ἡθὴ στὰ παιδιὰ, πρέπει οἱ γονεῖς νὰ ἐμφυσήσουν νέο πνεῦμα στίς ψυχὰς τῶν παιδιῶν τους γιὰ νὰ μείνουν ἐρωτικά, δηλαδὴ ἀγνά.

Ἐτσι, ἡ μεσαιωνικὴ Ἐκκλησία ἔσπειρε τέτοιες πλάνες ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης, πῶ παρόμοιες δὲν βρῖσκομε σ' ἄλλῃ τὴν ἄλλη ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητάς. Ὁ Müller - Lyei, ἀπὸ τὸν ὁποῖο παίρνομε τὴ φράση αὐτὴ, (2) φέρνει μαρτυρίες γιὰ τὴ θέση τῆς γυναίκας στὴν οἰκογενειαρχικὴ ἐποχὴ ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ «Ὁ δαμασμός ἐνὸς σκληροτράχηλου» (V, 2) καὶ ἀπὸ τὸ «Χέρμαν καὶ Δωροθέα» τοῦ Γκαίτε (VII, 114).

Πολὺ χαρακτηριστικὸ εἶναι ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ «Χρονικά τοῦ

(1) Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν τριῶν φίλων τῆς ἀλήθειας «Ἱστορικὰ ψέματα», 3η ἔκδοσις.

(2) «Φάσεις τῆς ἀγάπης» σελ. 60.

Κάιζερ (V. 4517 συν.): «'Αργά τή νύχτα ἐπιστρέφει ὁ ἀντρας τῆς Λουκρητίας μέ ἕνα μουσαφίρη στό σπίτι του. Χαρούμενη πετιέται ἐκείνη ἀπό τὸ κρεβάτι καί τοὺς ἐτοιμάζει φαγητό καί τοὺς ἔδωσε καί κρασί. Καί ὅταν ὁ ἀντρας τῆς, γιά νά τή δοκιμάση, τῆς ἔχυσε τὸ κρασί ἀπάνω στό πρόσωπό τῆς, χωρὶς ἐκείνη νά θυμώσῃ ἢ νά παραπονεθῇ καθόλου, πῆγε στό δωμάτιό τῆς, ἔβαλε ἕνα ὠραιότερο φόρεμα καί ἐξακολούθησε νά περιποιηθῆται τοὺς μουσαφίρους». Νομίζω πὺς ἐκαταλάβαμε ὅτι, ἡ ἠθικὴ τοῦ 12ου αἰῶνα ζῆ καί σήμερὰ ἀκόμα στίς μικροαστικὲς οἰκογένειες. Ὅτι ἐκεῖ ἄρχει ἀκόμα ἡ ἀπεριόριστη κυριαρχία τοῦ ἀντρός καί ἡ ἀπεριόριστη ὑποταγὴ τῆς γυναίκα. (Μᾶς παρουσιάστηκε ἀλλωστε μιὰ τέτοια περίπτωσι, πού ἡ γυναίκα ἐνὸς καθηγητῆ γυμνασίου ἐξέυγιζε κάθε μέρα τὰ κάρβουνα, πού ἔβαζε στή σόμπα, γιὰτι ἔτσι ἤθελε ὁ κύριος σύζυγος). Ἐπίσης ὅτι στίς οἰκογένειες αὐτὲς ἄρχει μιὰ ἐξωτερικὴ, φαινομενικὴ ἀγνόητα ἀπὸ τῆ μιὰ καί ἕνας ἀγαλίνωτος σεξουαλισμὸς ἀπὸ τὴν ἄλλη, μέ ἐπίσκεψη ἀκόμα καί τῶν οἰκῶν ἀνοχῆς κατὰ τὰ ταξίδια κλπ. καί ὅτι ὁ ἀέρας αὐτὸς εἶναι τὸ δηλητήριον τοῦ ἐρωτισμοῦ.

Ἡ κατάστασι ὅμως αὐτὴ ἔφτασε στό κατακόρυφο στήν ἐποχὴ τῆς κεφαλαιοκρατίας. Ὡς κάτω στίς μέσες καί μικροαστικὲς τάξεις εἶναι ὁ γάμος μιὰ ἀπλή ἐμπορικὴ ὑπόθεσι. Ἡ ἀνάγκη τῆς γενετήσιας ὀρμῆς ἱκανοποιεῖται μέ τίς κόρνες, ὁ ἐρωτισμὸς μαραινεταί, ἀπονεκρῶνεταί. Ὁ νέος πρέπει νά μείνη ἀνέπαφος ἀπὸ ἀφροδίσια πάθη, γιά νά μπορῆ ἔτσι νά παντρευτῆ ἕνα κορίτσι ἀπὸ καλὴ τάξη. Ἀποφεύγονται τὰ πολλὰ παιδιὰ, πού θεωροῦνται ὑπόθεσι τῶν γυναικῶν τῶν προλεταρίων. Ὁ νέος πρέπει νά παντρευτῆ μιὰ πλούσια νύφη καί παραβλέπει τὴν φτωχὴ, μιὰ γερὴ κόρη. Γιατί, στήν κεφαλαιοκρατία, δὲν παντρεύεταί ἕνας νέος μιὰ νέα, ἀλλὰ παντρεύονται ὁ κυλινδρόμυλος, τὸ ἐπιπλοποιεῖτο, τὸ τσιφλίκι, τὸ δάσος, τὸ κατάστημα τῆς μόδας, τὸ ἐργαστάσι ὕφασμάτων. Γιατί, γιά τὸν ὑπολογιστικὸ ἐκμισταλλευτῆ τῆς κεφαλαιοκρατίας ἡ φυσικὴ κατάστασι τῆς ἐρωτικῆς σχέσης τῶν δύο νέων εἶναι μιὰ γελοία πλάνη, εἶναι ὄνειροπόλημα, τρέλλα. Ἀλλὰ καί ὡς μέσα στήν τάξη τῶν προλεταρίων κυριαρχεῖ ἡ σεξουαλικὴ βαναυσότητα, πού πολλὰς φορὲς ἐκδηλώνεταί μέ σκληρότητα ἢ μέ γελοία σεμνοτυφία.

Ἐχομε μπροστά μας ἐρωτήσεις πού μᾶς ἔθεσαν παιδιὰ προλεταρίων σ' ἕνα σχολεῖο μεγαλοῦπολης. Παιδιὰ, πού σὲ λίγο θὰ τελειῶναν τὸ σχολεῖο. Τὰ παιδιὰ ἦταν 30. Τὴν πρώτη φορὰ πού ἔβαλαν στό κιβώτιο τὰ χαρτάκια μέ τίς ἐρωτήσεις τοὺς, 9 παιδιὰ ρωτοῦσαν γιά θρησκευτικὰ ζητήματα, 11 ρωτοῦσαν γιά τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου, ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητος καί πολιτικὴ, 6 παιδιὰ ρωτοῦσαν γιά διάφορα ἄλλα ζητήματα καί 7 μόνο

παιδιά ρωτούσαν για ζητήματα της γενετήσιας όρμης. Τη δεύτερη φορά, τὰ ἴδια ζητήματα καὶ στὴν ἴδια σειρά συνεκέντρωσαν 5, 5, 1, 8 ἐρωτήσεις. Τὴν τρίτη φορά 2, 0, 2, 22 καὶ τὴν τέταρτη φορά 3, 0, 0, 9 ἐρωτήσεις. Τὴ στιγμή ὅμως ποὺ τὰ παιδιά κατάλαβαν ὅτι μπορούσαν νὰ ρωτήσουν γιὰ ὅ,τι ἤθελαν, ἔμπαιναν σωρὸς οἱ ἐρωτήσεις, γιὰ τὰ σεξουαλικά ζητήματα, ποὺ μᾶς ἀφηναν νὰ καταλάβουμε τίς λυπηρὲς συνθήκες τοῦ σπιτιοῦ τους στὸ ζήτημα αὐτό. Οἱ ἐρωτήσεις αὐτὲς εἶναι ἐρωτήσεις τῆς νεολαίας μᾶς γενικά, ζήτημα τῆς σεξουαλικῆς υἰείας τοῦ λαοῦ μᾶς. Ἡ βιβλιογραφία μᾶς εἶναι γεμάτη ἀπὸ τὸ ζήτημα αὐτό. Ὁ καλλιτέχνης τάσσεται πάντα μὲ τὸν ἐρωτισμὸ πάντα ὅμως ἀναγκάζεται καὶ νὰ ἀναγνώριση τὴ νίκη τοῦ σεξουαλισμοῦ.

Τὰ ποιήματά μᾶς μιλοῦν καὶ γιὰ μιὰ ἄλλη κακομοιριά στὸ ζήτημα αὐτό. Τὴν κακομοιριά τοῦ σχολείου μᾶς. Ἀναφέρουμε μόνον τὸ «Ντέμιαν» τοῦ Χέρμαν Ἔσσε. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ἐδῶ νὰ ἀναφέρουμε πῶς ἐκφράζονται ἀμέτρητοι σύγχρονοι διανοούμενοι γιὰ τὴ σχολικὴ μᾶς ζωὴ. Φτάνει νὰ ἀναφέρουμε μιὰ μόνον ἐργασία, ποὺ ἐξετάζει τὸ ζήτημα μὲ πλούσιο ὕλικὸ καὶ ἀντικειμενικότητα. Εἶναι ἡ ἐργασία τοῦ Ἔρνστ Χίρλ «Δάσκαλος καὶ Κοινωνία». Σημαντικώτερα ὅμως ἀπὸ ὅσα λένε οἱ ἠλικιωμένοι γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό εἶναι ὅ,τι λένε τὰ ἴδια τὰ παιδιά στὰ περιοδικὰ τους «Ἡ ἀρχὴ» τοῦ 1913]14, «Ἡ νέα ἀρχὴ», καὶ ἄλλα, ποὺ κυκλοφοροῦν τώρα τελευταία.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ νεολαία παίρνει τώρα θέση κριτικὴ ἀπέναντι στὴν ἀγωγή δείχνει πῶς ἡ νεολαία δὲν εἶναι πιά ἀπλὸ ἀντικείμενο τῆς ἀγωγῆς, μὰ πῶς ἀρχίζει νὰ γίνεται συνειδητὰ ὑποκείμενο τῆς ἴδιας. Καὶ ἔτσι διαπιστώνουμε ἕνα νέο γεγονὸς, μιὰ τεράστια πάλῃ ἀνάμεσα στὸ σχολεῖο τῆς μάθησης καὶ τὸ σχολεῖο τῆς ζωῆς, ἀνάμεσα στὸ κεφαλαιοκρατικὸ ταξικὸ σχολεῖο καὶ τὸ ἀληθινὸ «λαϊκὸ σχολεῖο». Τὸ ταξικὸ σχολεῖο ἀπὸ τὴ μιά, ποὺ στὸ παιδί βλέπει μόνον τὸ μελλοντικὸ ἐπαγγελματία, ποὺ προσπαθεῖ μόνον νὰ φτιάσῃ ἀσφαλτωμένες λεωφόρους ἀπὸ τὴ χώρα τῶν παιδιῶν ὡς τὴ χώρα τῶν μεγάλων, ποὺ τὴν ἀγωγή τὴ βλέπει μόνον ἀπὸ τὴν προοπτικὴ τῆς μέσα στὴν κοινωνία τῶν ἠλικιωμένων ἀνθρώπων, δηλαδὴ στὸ παιδί βλέπει τὸν μελλοντικὸ ἔμπορο, τὸν ἐργολάβου, τὸν ὑπάλληλο, τὸν ἀξιωματικὸ, τὸν παπά, τὸ δάσκαλο, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ ἀληθινὸ λαϊκὸ καὶ ἐνικαὶο σχολεῖο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ νεολαία εἶναι αὐτσοκοπὸς, ποὺ μορφώνει τὸ παιδί γιὰ χάρη τοῦ παιδιοῦ, ποὺ θεωρεῖ κάθε ἀνθρώπου «ἰδιοφυᾶ», γιὰτὶ κάθε ἀνθρώπου ἔχει τὸ χάρισμά του, ποὺ βοηθεῖ κάθε παιδί νὰ βρῆ τὸν δρόμο πρὸς τὸν ἑαυτοῦ του, σύμφωνα μὲ τὴν ἐσωτερικὴ του νομοτέλεια. Ἄν ἡ σύγκρουση αὐτὴ ἀνά-

μεσα στὰ δυὸ σχολεῖα καταπιέζεται καὶ καταπνίγεται κατὰ τὴ σχολικὴ περίοδο, παρουσιάζεται ὁμιῶς φοβερὴ καὶ κτυπητὴ ἀργίτερα κατὰ τὴν ἐκλογὴ ἐπαγγέλματος. (1)

Δίδομε ἓνα παράδειγμα τῶν συνθηκῶν αὐτῶν. Πρόκειται γιὰ σύγκρουση καθηκόντων ἑνὸς σπουδαστῆ τῆς Θεολογίας, ποῦ πρόκειται νὰ δώσῃ τίς ἐξετάσεις του. Στὸ παράδειγμα αὐτὸ ὀρθώνονται ὅλες οἱ ἀξίες, ποῦ ζῶσαν στὸ πνεῦμα τῆς παλιᾶς κοινωνίας : Οἰκογένεια, συντήρηση, γάμος—δηλαδὴ τὸ σεξουαλικὸ ζήτημα,— παράδοση καὶ κυριαρχία ἐνάντια στὴ συνείδηση τῆς προσωπικῆς ἀξίας, τῆς προσωπικῆς ἀνεξαρτησίας. Οἱ παλιὲς ὁμιῶς ἀξίες νικοῦν, τὸ ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς στήριξης ἐπιβάλλεται. Νά, οἱ ἐπιστολές τοῦ φοιτητῆ αὐτοῦ, ποῦ εἶναι 23 χρονῶν.

«Βρίσκομαι πρὸ τῶν ἐξετάσεών μου. Στὴν ἀρχὴ καταπίαστηκα μὲ τὴ δογματικὴ ἐργασία : «Γιατὶ ἡ χριστιανικὴ εὐσέβεια ἔχει ἀνάγκη τῆς ἱστορικῆς προσωπικότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰτὶ δὲν τῆς ἀρκεῖ αὐτό ; ». Ἐπειδὴ, ὅπως μπαίνει ἡ ἐρώτηση εἶναι λίγο σκοτεινὴ, ἐδυσκολεύτηκα πολὺ ὥσπου νὰ ἀποφασίσω νὰ τὴν ἐξετάσω ἀπὸ τὴ δική μου ἀποψη. Ὅταν ὁμιῶς εἶχα καταστρώσει τὴν ἐργασία, ἀρχισαν νὰ μοῦ γεννιῶνται χίλιες δυὸ ἀμφιβολίες ὅτι θὰ γινόμενα δεκτὸς σὺς ἐξετάσεις, Γι' αὐτὸ ἔστειλα τὴν ἐργασία μου στὸ θεο μου γιὰ νὰ τὴν ἴδῃ (ἓνα γνωστὸ καθηγητὴ τῆς Θεολογίας), ὡς σήμερα ὁμιῶς δὲν ἐπῆρα καμμιά ἀπάντηση. Αὐτὸ βέβαια ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν ἀσθένεια τοῦ θεοῦ μου..... (Κατόπι δίνει μιὰ περίληψη τῆς ἐργασίας του. Δίνομε ἐδῶ τὸ τέλος τῆς περίληψης) :

«Τὴ στιγμῇ, ποῦ θὰ ταχθῇ κανεὶς μὲ τὴ θέληση τῆς δλότητας, ὀνομάζομε προσηλυτισμὸ. Ἀπομάκρυνση λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας εἶναι ἡ κατάφαση τῆς γενικῆς θέλησης. Δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει ἀκόμα τὸ ἀναμάρτητο, ἀλλὰ τότε ἀρχίζει ἡ πάλη ἐνάντια στὸν ἐγωισμὸ, ἡ ὁποία φυσικὰ τότε μόνο νικά δταν ἐπιβληθῇ ἡ θέληση τῆς δλότητας. Ἡ ἀρχικὴ κατάφαση τῆς θέλησης τῆς δλότητας ἐκδηλώνεται φυσικὰ καὶ μὲ τὸ συναίσθημα: εἰρήνη μὲ τὸ θεὸ, παντοτεινὴ μακαριότητα. Ἡ σύνταξη αὐτῆ τῆς ἀτομικῆς θέλησης πρὸς τὴν καθολικὴν θέληση εἶναι κείνο, ποῦ ὀνομάζομε πίστη.

» Ἀπὸ τῆ σχέσης αὐτῆ γίνεται φανερὴ ἡ σχετικὴ σημασία τῆς ἱστορικῆς προσωπικότητος τοῦ Χριστοῦ: σὰν ἐνὸς ἀνθρώπου εἰς τὸν ὁποῖον βρῆκε τὴν ἐκφρασὴ τῆς ἡ καθολικῆς θέλησης, ὁ θεός. Τὸ σημαντικὸ λοιπὸν γιὰ τὴ χριστιανικὴ εὐσέβεια εἶναι νὰ ἀναγνωρῶσῃ τὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ὁλη ἡ σημασία τοῦ Χριστοῦ, ὅτι σ' αὐτὸν ὄλεπομε τὴν

(1) Πρὸ. Frans Sachs : «Der Beruf». Alfred Kurella : «Der Versuch».

καθολική θέληση, τὸ θεὸς. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ.

12 Φεβρουαρίου 1906.

Ἐξαιτίας τῆς ἀσθενείας τοῦ θεοῦ μου, πῆρα τὴν ἀπάντησίν σου ὅσοι ἀπὸ δυὸ βδομάδες. Τὸ περιεχόμενό της εἶναι ἀπάνω κάτω αὐτό: Μὲ τὴν ἐργασία σου αὐτὴ καμμιὰ Σχολὴ δὲ θὰ σὲ δεχτῆ σὲ ἐξετάσει. Ἐγὼ σὲ ξέρω γιὰ μετριόφρονα ἄνθρωπο! Μπορεῖς νὰ ἀφήσῃς τίς φιλοσοφίες σου κατὰ μέρος. Σὲ συμβουλεύω νὰ πᾶς πάλι ἕνα διάστημα οἰκοδιδάσκαλος σὲ κανένα σπιτί παπᾶ, γιὰ νὰ μάθῃς τίς πρώτες ἀρχές τῆς ἀπλῆς χριστιανικῆς εὐσεβείας. Ἔτσι μοῦ κλείστηκε κάθε πόρτα γιὰ συνεννόηση.

Νὰ ἀμέσως ποῖ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα: Ἀποφάσισα νὰ ξαναγράψω τὴν ἐργασία σύμφωνα μὲ τίς παλιές ἀντιλήψεις. Ἡ ἀξία τοῦ ἐπιστολείου αὐτοῦ εἶναι ὅτι, δὲν τολμῶ νὰ δώσω σὲ κανένα νὰ καταλάβῃ τίς ἀντιλήψεις μου. Ὅσπου νὰ φτάσῃ ὁ καιρὸς, ποῦ θὰ μπορῶ δημοσιογραφικὰ νὰ ὑποστηρίξω τίς ἰδέες μου, θὰ μείνω πιστὸς στὶς παλιές ἀντιλήψεις. Τώρα μερικὰ ἄλλα σχετικά.

Τὶς δυὸ βδομάδες ποῦ περίμενα τὸ γράμμα τοῦ θεοῦ μου, παρατήρησαν οἱ γονεῖς μου ὅτι κάτι ἔτρεχε. Ἐγὼ τοὺς προπαράσκευαζα μὲ μερικὲς νύξεις ὅτι κινδυνεύει τὸ ζήτημα τῆς συντήρησίν μου. Μὲ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ θεοῦ μου ἔπρεπε τὸ ζήτημα νὰ πάρῃ ἕνα τέλος. Τὴν ἐδιάβασα στοὺς γονεῖς μου, τοὺς διάβασα καὶ τὴν ἀπάντησίν μου: Ἐξακολουθῶ τὸ δρόμο μου. Δὲ δίνω ἐξετάσεις, θὰ γίνω οἰκοδιδάσκαλος ὅσπου νὰ βρῶ νὰ στηριχθῶ κάπου ἄλλου. Ὁ πατέρας μου μὲ συμβούλευε νὰ γίνω καθηγητής. Ἡ μητέρα μου ἦταν ἀπελπισμένη. Νύχτες ἀγρυπνίας, ταχυπαλμία.

Ἀρχισα νὰ ἐξετάζω ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ἐργασία. Συζήτησα σχετικά μὲ τὴν θεία Α καὶ Γ, μὲ ἐνεθάρρυναν στὶς προσωπικὲς μου γνώμες. Δὲν μποροῦσα νὰ συμφωνήσω μὲ τὸν ἑαυτό μου ὅτι δὲν ἦταν ψέμα νὰ ἐργάζομαι μὲ ἐπιστημονικὲς ἀντιλήψεις, ποῦ δὲν τίς παραδεχόμουν. Ἀπὸ τὴ μὴ μεριά: Αὐτὸ τὸ ψέμα ἐπιδάλλουν οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς, γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ ζήσω γιὰ τοὺς ἄλλους, ἔπρεπε νὰ μαθαίνω γιὰ τοὺς ἄλλους, δὲ μαθαίνω γιὰ τὸν ἑαυτό μου γιὰ νὰ ἔχω καὶ τίς δικές μου ἐπιστημονικὲς ἀντιλήψεις κλπ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη: Δυσπιστία τῶν ἀνθρώπων ἀπέναντί μου, καταστροφὴ τῶν κοινωνικῶν μου σχέσεων (γιὰ μένα ζήτημα ζωῆς), λίγες ἐλπίδες γιὰ νὰ προοδεύσω στοὺς σκοποὺς μου, ἀφοῦ ἡ θέση τοῦ οἰκοδιδασκάλου θὰ μοῦ ἔπαιρνε ὅλο τὸν καιρὸ, οἱ γονεῖς μου δυστυχεῖς, ἐνδεχόμενὴ καταστροφὴ τοῦ μέλλοντός μου, ἀπομόνωση ἀπ' ὄλους, ποῦ θὰ μποροῦσαν ἀλλιῶς νὰ μὲ συντρέξουν, ἀντίθεση καὶ πόλεμος μὲ ὄλους. Τότε ἐνόμισα πᾶς

βρήκα μιά διέξοδο: Νά γράψω τήν ἐργασία ὅπως τήν ἔνωθα ἐγώ, ἀλλά νά τροποποιήσω τίς ἀντιλήψεις μου, ἔτσι πού νά πλησιάζουν μέ τίς παλιές μορφές. Ἄνέπνευσαν ὅλοι. Ἡ λύση ὁμῶς αὐτή ἀποδείχτηκε ἀδύνατη. Ἐγραψα τήν ἐργασία ὁλότελα σύμφωνα μέ τίς παλιές, παραδεχμένες ἀντιλήψεις. Τώρα εἶμαι τόσο εὐχαριστημένος πού δόθηκε τέτοια λύση στό ζήτημα. Ἄν ἦταν ἔτσι καί τό πτωστό; Δέ μπορῶ νά κρίνω ἀντικειμενικά. Αἰσθάνομαι ὁμῶς ὅτι μέ τή λύση αὐτή ἐστερέωσα τό μέλλον μου».

Φανερά ἔχομε ἐξῆς μπροστά μας τήν τραγωδία ἐνός γενναίου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, στόν ἀπελπιστικό του ἀγῶνα ἐγάντια στήν ὑπεροχή τῆς κοινωνίας, ἀναγκάζεται νά καταθέσῃ τὰ ὄπλα καί νά προσαρμοστῇ, ὁ ὁποῖος, μέ τή φιλοσοφία τῆς καθολικῆς θέλησης καί τῆς ἀνάγκης τῆς ὑποταγῆς σ' αὐτή, προσπαθεῖ νά ἀντικειμενικοποιήσῃ ἰδεολογικά τήν οἰκονομική ἐξάρτηση τῆς θέσης του καί ὕστερα, μετά τήν ὑποταγή του, βρίσκει τήν ἡσυχία του. Δέν ξέρει (ἴσως αἰσθάνεται μόνο) ὅτι ἡ πάλῃ του αὐτή εἶναι ἡ προφυλακή τῆς νέας κοινωνίας, πού τώρα ὑψώνεται, καί στήν ὁποία καί ὁ ἴδιος ἀνήκει, τοῦλάχιστο ἰδεολογικά, μιά πού δέν ἔχει τή δύναμη νά ταχθῇ σ' αὐτή φανερά. Ἀκόμα τόν Ἰούλιο τοῦ 1905 ἔγραφε: «Ἐπειδὴ ἀρνοῦμαι τή χειροτονία, τό βάπτισμα καί τήν κοινωνία δέ μπορῶ νά γίνω παπάς. Μιά τέτοια σχέση δέ μπορεῖ νά σταθῇ, θά ἐζήμιωνε πρῶτα-πρῶτα ἐμένα. Δοιπόν, τό γεωμετρικό πρόβλημα, πού μοῦ προβάλλεται εἶναι, νά βρῶ μιά θέση γιά νά ζῶ καί πού νά ἐκπληρῶνῃ τοὺς ἐξῆς ὅρους: α) Ἐλεύθερη κριτική γιά τήν εὐαγγελική καί καθολική Δογματική. β) τῇ δυνατότητα νά σπουδάσω τὰ παιδαγωγικά. Τό γάμο θά μπορούσα νά τόν στερηθῶν. Τόν καιρὸ ἐκεῖνο ζοῦσε μέσα στίς σπουδές του, χωρὶς ἀκόμα νά νιώθῃ τὰ δεσμά τῆς οἰκονομικῆς ἐξάρτησης. Ὑστερα ὁμῶς τὰ πράγματα τόν ἀνάγκασαν νά πάρῃ μιά ἀπόφαση. Εἶναι βάρος στό πατρικό του σπίτι, καί τό σεξουαλικὸ πρόβλημα νομίζει πῶς θά τὸ παραμερίσῃ μέ τό γάμο. Ὑποτάσσεται στήν ἀρχαία κοινωνία, μέ τήν ἐλπίδα πῶς θά τοῦ ἐπιτρέψῃ νά ἔχῃ δικό του ἕνα μικρὸ κῆπο γιά νά καλλιεργῇ τή φιλοσοφία του.

Τέτοιες περιπτώσεις εἶναι πολλές γνωστὲς ἀπὸ τὰ χρόνια ἐκεῖνα. Μόνο σ' ἕναν ὁμῶς ἀπ' αὐτοὺς νίκησε τὸ νέο πνεῦμα. Ἐσχίσε τὴ θεολογική του ἐργασία καί μέ ἀφάνταστη ἐνεργητικότητα ρίχτηκε στόν ἀγῶνα—τυχοδιώκτης τῆς ζωῆς—ὥσπου κατάντησε οἰκοδιδάσκαλος σὲ μιά οἰκογένεια καλλιτεχνῶν, ὅπου, ἀπὸ τίς πολλὲς νηστείες γιά τήν ἀποκάθαρση τοῦ σώματος, καί τῆς ὑψώσης τῆς ψυχικῆς του δύναμης, βρῆκε τὸ θάνατό.

του. Πρωταγωνιστής ενός νέου κόσμου, έπεσε στο αληθινό πεδίο της τιμής.

Τὸ ζήτημα τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ νέα κοινωνία θὰ τὸ λύσῃ μὲ βάση τὸν ἄνθρωπο καὶ ὄχι ὅπως τὲ ἔλυε ὡς τώρα ἡ κεφαλαιοκρατία, δηλαδή μὲ βάση τὴς ἀνάγκης τῆς κοινωνίας. Ἡ κεφαλαιοκρατία λέει: Τόσοι δικηγόροι πρέπει νὰ ἐτοιμαστοῦν, τόσοι καθηγηταί, τόσοι θεολόγοι κλπ. καὶ ἀνάλογα μὲ τὴς ἀπαιτήσεις αὐτὲς ἀκολουθοῦσε ἡ νεολαία, ἀναγκαστικά, τὸ ἐπάγγελμα, ποῦ εἶχε ζήτησει (ἀναγκαστικά! μὲ πότες ἐσωτερικὲς τραγωδίαι!). Στὴ μελλοντικὴ κοινωνία θὰ ἰσχύῃ: Τόσοι καὶ τόσοι ὑπάρχουν ἐτοιμοὶ γιὰ τὸ τάδε ἐπάγγελμα. Δημιουργήσετε εὐκαιρίες νὰ ἀποβοῦν ὠφέλιμοι στὴν κοινωνία.

Θὰ ἔπρεπε νὰ παρουσιάσωμε ἕνα σωρὸ ἀκόμα ὕλικό γιὰ νὰ ἀποδείξωμε σ' ὅποιον ἀμφιβάλλει ἕνα πρᾶμα, ποῦ γιὰ κείνον ποῦ ξέρει νὰ παρατηρῇ, εἶναι ἐλοκάθαρο: "Ὅτι δηλαδή ποτὲ ὡς τώρα ἡ νεολαία δὲν αἰσθάνθηκε τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς ἐπαγγέλματος τόσο βαθειά, μὰ καὶ τόσο ὀδυνηρὰ ὅσο τὸ αἰσθάνεται στὴς ἡμέρας μας. Στὴν παλαιὰ κεφαλαιοκρατικὴ ὀργάνωση, μὲ τὴν κληρονομικὴ διάταξιν καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος, τὸ πρόβλημα δὲν ἦταν τόσο σοβαρὸ, ὅσο εἶναι σήμερα. Μὰ καὶ τὸ συναίσθημα αὐτὸ τῆς νεολαίας προιτηνύει μιὰ νέα κοινωνικὴ διαρρύθμιση.

"Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀντικειμενικὲς ἀποδείξεις γιὰ τὸν κοινωνιολόγο, ποῦ ξέρει νὰ παρατηρῇ. Πρὶν ἀπὸ τὰ 1918 ἡ νεολαία δὲν σκεπτόταν καθόλου πὼς μπορούσε νὰ εἶναι ἀγωνιστής γιὰ μιὰ νέα κοινωνία. Ἀπὸ τὰ 1918 ὅμως καὶ δῶθε μέσα στοὺς σκοποὺς τῆς νεολαίας μπήκε καὶ τὸ πολιτικὸ πρόβλημα.

Εἶναι τόσο ἐνδιαφέρον τὸ νὰ βλέπωμε ὅτι, πρὶν τὰ προβλήματα αὐτὰ δὲν ὠδηγοῦσαν τὴ νεολαία πρὸς τὸ μέλλον, μὰ πρὸς τὸ παρελθόν. Ὅπως οἱ καθηγηταί τῶν κλασσικῶν ἐπιστημῶν ἔβλεπαν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα τὸ ἰδανικὸ τοῦ μέλλοντος, ἔτσι καὶ ἡ νεολαία, στὴς ἱστορικὲς μορφὲς περασμένων αἰώνων καὶ χιλιετηρίδων ἔβλεπε τὴν εἰκόνα τοῦ μέλλοντος. Τὰ δεσμὰ τῆς οἰκογένειας τῆς οἰκογενειαρικῆς ἐποχῆς, τὸ φέμα τῆς σημερινῆς Ἑκκλησίας, ἡ σεξουαλικὴ βαναυσότητα τῶν ἡμερῶν μας, δια αὐτὰ τὴν ἐσπρωχναν πίσω πρὸς τὰ ἰδανικά τῆς φεουδαρχικῆς ἐποχῆς, ἢ τοῦλάχιστο τῆς πρώτης οἰκογενειαρικῆς. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴ μεσαιωνικὴ θρησκευτικότητα, ὁ ἐρωτισμὸς τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν, ἡ λαχτὰρα τῆς πρωτόγονης φυσικῆς ζωῆς, δια αὐτὰ παρουσίαζαν καταστάσεις, ποῦ μπορούσαν τάχα νὰ τεθοῦν σὰν ἰδανικά τοῦ μέλλοντος. Παντοῦ βλέπομε τὴν ἀποφασιστικὴ κίνηση τῆς νεολαίας νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν κοινωνία τῆς πρώτης καὶ τῆς κατοπινῆς οἰκογενειαρικῆς τῆς μορφῆς, ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ, ἀπὸ τὴν τυραννία τῆς οἰκογένειας, ἀπὸ τὴν τυραννία

τοῦ ἀστυνομικοῦ σχολείου. Κυριαρχικῆ, ἀστυνομικῆ Ἐκκλησίᾳ, λογικῆ Τέχνῃ, ἱκανοποίηση τῆς γενετήσιας ὁρμῆς με πληρωμῇ, ἐπαγγελματικὸς κυλινδρόμυλος! Νὰ ποῖα ἦταν ἡ κατάστασις. Καὶ τότε ἡ νεολαία ἐζήτησε νὰ βρῆ τὰ ἰδανικὰ τῆς ἐκεῖ, ποὺ νόμιζε πὼς θὰ ἔβρισκε ἄλλῃ ζωῇ, ἀπὸ περασμένες ἐποχές. Τὰ ζητήματα αὐτὰ ἐρεῦνησε με τῇ μεγαλύτερῃ βαθύτητα ὁ Ἀλέξανδρος Ρύστωβ στὴ μελέτη του: «Ἱστορία, Κοινωνιολογία καὶ Ἠθικὴ τῆς κίνησις τῶν νέων». (1) Λέει: «Ἵπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ ἕνας πολιτισμὸς, ὅπως θὰ ὑπάρχει καὶ ἕνας ἕστερα ἀπ' αὐτόν. Ὁ προαστικὸς πολιτισμὸς διατηρήθηκε ὡς σήμερα σὰν παράδοσις. Ἡ καλλιέργεια τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ, ἡ κάθαρσὴ του καὶ ἡ δυνάμωσὴ του, ἡ ἐπαναφορὰ τῶν ἀνθρώπων συναίσθημάτων ὡς τὶς μεσαιωνικὲς ρίζες τους εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς διεθνοῦς πτέρυγας τῆς Ἐλευθέρῃς Γερμανικῆς Νεολαίας, ποὺ στὸ σημεῖο αὐτὸ δὲ διστάζει νὰ λέγεται καὶ συντηρητικῆ. Ἐκείνοι ὅμως, ποὺ ἡ σκέψις τους πετᾷ στὸ μέλλον, στὴ μετακαπιταλιστικὴ ἐποχῇ, ἀποτελοῦν τὴν ἀριστερῇ πτέρυγα, τὴ σοσιαλιστικῇ, τὴν κομμουνιστικῇ! Ὁ κοινὸς δεσμὸς, ποὺ ἐνώνει τὶς δυὸ πτέρυγες εἶναι ἡ γέφυρα, ποὺ ὑψώνεται ἀπάνω ἀπὸ τὸ θολὸ ποτάμι τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ ἐνώνει τὶς δυὸ ὄχθες, τὸ προκαπιταλιστικὸ παρελθὸν με τὸ μετακαπιταλιστικὸ μέλλον».

Καὶ ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις αὐτὲς τοῦ Ρύστωβ ἐπιβεβαιώνεται ἡ νέα στάσις τῆς νεολαίας ἀπέναντι στὸν καπιταλισμὸ, χωρὶς ὅμως νὰ νιώθῃ τὶς οἰκονομικὲς καὶ πολιτικὲς συνέπειες τῆς στάσεως τῆς. Οὔτε καὶ ἦταν ἄλλωστε δυνατό με τὴν πίεσις τῆς παλιᾶς κοινωνίας. Γιατὶ ποῖος μιλοῦσε πρὶν γιὰ πολιτικῇ; Ἀπὸ τὴ νεολαία φυσικὰ κανένας. Μόνο ὅταν ἔρθῃ ὁ καιρὸς, ποὺ ὁ νέος πρέπει νὰ βρῆ ἕνα ἐπάγγελμα, τότε μόνο βλέπομε μερικὸς νέους νὰ προσπαθοῦν νὰ προσανατολισθοῦν στὴν πολιτικῇ.

Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχῇ τῆς ἐκλογῆς ἐπαγγέλματος, πολὺ σπάνια βλέπομε νέους νὰ ζητοῦν νὰ μάθουν μερικὰ πράγματα γιὰ τὴν πολιτικῇ. Ποιὰ εἶναι π. χ. τὰ πολιτικὰ κόμματα, τί ἦταν ὁ Μάρξ, τί ἦταν ὁ Ἐνγκελς κλπ. Στὰ πανεπιστήμια οὔτε λόγος γίνεται γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ. Εἶδαμε παραπάνω πόσο ἡ ἀστικὴ ἐπιστήμη καταδίδωκε τὸ καθεστὶ, ποὺ ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸ συνάφι.

Ἀπὸ τὴν ἐπανάστασις ὅμως καὶ δῶθε ἀλλάξε ἡ κατάστασις. Μικρὰ τμήματα τῶν φοιτητῶν ἄρχισαν νὰ τὴν καταλαβαίνουν. Γενικὰ ὅμως σ' ὅλη τὴ χώρα εἶναι ξαπλωμένος σὰν κακοῦθης τυρετὸς μιὰ ἰδεολογιστικῇ ἐγθικιστικῇ μανίᾳ. (2) Ἡ ἀστικὴ και-

(1) Τεῦχος Ματοῦ—Ἰουνίου 1920 τῆς Freideutsche Jugend.

(2). Πρὸς «Neue Erziehung» σελ. 334.

γωνία ἐκμεταλλεύεται τὸν ἰδεαλισμὸ τῆς νεολαίας, ποὺ στρέφεται πρὸς τὰ πίσω γιὰ νὰ τὴν μεταχειριστῆ πολιτικὰ γιὰ τὴ διατήρησιν τῆς κυριαρχίας τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ μορφή τοῦ Μπίσμαρκ, ποὺ ἡ νεολαία τὸν αἰσθάνεται ὡς ἕνα παλιὸ στρατάρχη, ἀπαιτεῖ πίστη καὶ ὑποταγή. Ἔτσι ἡ νεολαία κάνει μὲν «ριζοσπαστικὴ» ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ, μὰ βαδίζει ὅμως χέρι μὲ χέρι μὲ τὴ γερμανοεθνικὴ Ἐνωσὴ τῆς νεολαίας, χωρὶς νὰ καταλαβαίνει ποιά ἐσωτερικὴ ἀντινομία ὑπάρχει μέσα σ' αὐτὸ τὸ νέο ἀστερισμὸ. (1) Ὅμως ἡ ἐργασία γιὰ τὴ σωστὴ κατεύθυνσιν τῆς νεολαίας θὰ εἶναι εὐκόλῃ. Γιατί ὑπάρχει τὸ αἰσθημα γιὰ τὴν ἀπόκρουσιν τοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί οἱ ἀντικειμενικὲς δυνάμεις τὸ βεβαιώνουν.

Εὐκολώτερα φαίνεται ὅτι μιὰ νέα ἐποχὴ ἀρχίζει νὰ κατευθύνῃ καὶ νὰ μορφώσῃ τὴ νεολαία ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν κίνησιν τῶν νέων (Jugendbewegung).

Ὅπως θέλει νὰ προσανατολισθῆ στὴν κίνησιν αὐτὴ, πρέπει νὰ διαβάσῃ τὸ περιοδικὸ «Ἐλεύθερη Γερμανικὴ Νεολαία» (Freideutsche Jugend), προπάντων τὶς παλιὰς σειρὰς του ὡς τὰ 1920. Ἐπειτα τὸ βιβλίον τοῦ Α. Μέσσερ: «Ἡ Γερμανικὴ κίνησιν τῶν νέων» (1913—1919). Ἐπειτα τὸ ὁμώνυμο βιβλίον τῶν Κραμπότσκου καὶ Κόχ. Τὴν ἱστορίαν τῆς ἐργατικῆς κινήσεως τῶν νέων ἔγραψε ὁ Κάρλ Κόρν, ἡ ὁποία συμπληρώθηκε ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Βίκτωρα Ἐγγελχαρτ: «Ἡ Γερμανικὴ νεολαία ὡς ἐκπολιτιστικὸ φαινόμενον». Τέλος παραπέμπομε σὲ ὅσα ἔγραψε καὶ ἔκαμε ὁ Βύνεκεν γιὰ τὴν κίνησιν τῶν νέων τόσο στὸ ἐξοχικὸν τοῦ σχολεῖο στοῦ Βίκερσντορφ ὥς καὶ ἔξω ἀπ' αὐτό. Γιατί, στὸ βάθος, ὅλη ἡ κίνησιν τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς κινήσεως τῶν νέων. Ἄς σκεφτοῦμε μόνον τὸ σύνθημα, μὲ τὸ ὁποῖον πρωτοπαρουσιάστηκε ἡ Ἐλεύθερη Γερμανικὴ νεολαία στὰ 1913: «Ἡ ἐλεύθερη γερμανικὴ νεολαία θέλει, μόνον τῆς καὶ μὲ δικὴ τῆς εὐθύνη νὰ διαμορφώσῃ τὴ ζωὴ τῆς». Ἡ ἀς διαβάσουμε τὸ διάγγελμα τοῦ Βύνεκεν στὸ πρῶτον συνέδριον τῆς νεολαίας: «Ἡ νεολαία, ποὺ ὡς τώρα ἦταν ἕνα ἐξάρτημα τῆς κοινωνίας, διωγμένη ἀπὸ τὴ δημόσιαν ζωὴν, καταδικασμένη νὰ μαθαίνει ὅτι τῆς ἔδιναν, ἀρχίζει νὰ ἐρχεται στὸν ἑαυτὸ τῆς. Δοκιμάζει νὰ διαμορφώσῃ ἡ ἴδια τὴ ζωὴ τῆς, ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὶς συνθήσεις τῶν μεγάλων καὶ ἀπὸ τὶς ἐντολὰς μιανῆς κατὰ συνθήκην ἰθιτικῆς. Ἀγωνίζεται νὰ δώσῃ στὸν ἑαυτὸ τῆς μιὰ ζωὴν ποὺ ν' ἀνταποκρίνεται στὴν οὐσίαν τῆς, μὰ ποὺ σύγχρονα θὰ τὴ βοηθήσῃ νὰ μπῆ ὡς ἕνας ἰδιαιτέρος παράγοντας μέσα στὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐργασίαν τῆς ἀνθρωπότητος». Ἡ, μὲ ἄλλα λό-

(1) Πρὸς. «Νεοὶ ἄνθρωποι», τεύχος 22.

για: Ἡ νεολαία ἔχει δική της ἀξία καὶ δικό της δίκαιο. Ἡ ἀξία της δὲν στηρίζεται στοὺς μεγάλους οὔτε τὸ δίκαιο της στὸ δίκαιο τῶν μεγάλων γιὰ τοὺς μεγάλους ἢ γιὰ κείνους; πού θέλουν νὰ γίνουν μεγάλοι.

Ἐμεῖς ἐννοοῦμε ὅλη τὴν κίνηση τῶν νέων σὰν ἓνα σύμπτωμα τῆς ἐποχῆς. Σὰν ἓνα σημάδι τῆς τεράστιας ἀνατροπῆς τῆς κοινωνικῆς διατάξεως.

Ἐχομε τὴν προλεταριακὴ καὶ τὴν ἀστική κίνηση τῶν νέων. Ἡ ἀστική κατάγεται ἀπὸ τοὺς συλλόγους τῶν Βαντερφόγγελ.

Καὶ τί εἶναι ἡ προλεταριακὴ κίνηση; Θεωρεῖ τὴ νεολαία ὡς αὐτοσκοπὸ; Καὶ μπορεῖ νὰ τὴ θεωρήσῃ ἔτσι; Οἱ ἐχθροὶ τῆς κίνησης τὴν κατηγοροῦν διὰ τὸ ἐπιδιώκει νὰ δημιουργήσῃ μὲ τοὺς νέους (14-20 χρονῶν) ἓνα νεανικὸ πολιτισμὸ, παρὰ μορφώνει τοὺς νέους ὡς ἀνθρώπους τοῦ κόμματος. Ὅτι δηλαδὴ δὲ διαφέρει τίποτα ἀπὸ τὸ καλὸ σχολεῖο, πού προσπαθοῦσε ἀπὸ τὰ παιδιὰ νὰ μορφώσῃ τὸν ὑπάλληλο, τὸν τεχνίτη, τὸ ἔμπορο, τὸν ἀξιωματικὸ τοῦ μέλλοντος. Μέσα στὴν κατηγορία αὕτη ὑπάρχει μιὰ δόση ἀλήθειας. Μιὰ δόση ἀλήθειας πού εἶμα τὴν κοιτάξωμε στὸ φῶς τῆς ἡμέρας θὰ δοῦμε διὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι ἔτσι. Γιατί ὁ προλετάριος νέος δὲν εἶναι ἐλεύθερος ἀνθρώπος, πού ζῆ ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ πατέρα του καὶ μπορεῖ νὰ σπουδάξῃ χωρὶς νὰ σκέπτεται τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Ὁ προλετάριος νέος στὸ δάθος δὲν εἶναι νέος σὰν τοὺς ἄλλους, γιατί ἀπὸ μικρὸς εἶναι μπασμένος μέσα στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Μὲ τὰ 14 του χρόνια κηρύσσεται «ἐνήλικος», δηλαδὴ ἱκανὸς γιὰ ἐργασία καὶ κατάλληλος γιὰ ἐκμετάλλευση. Στὸ χρονικὸ αὐτὸ σημεῖο βρίσκεται ἓνα βιολογικὸ γεγονὸς, ἡ ἐμφάνιση τῆς ἡβης, ἡ δυνατότητα νὰ γίνῃ πατέρας. Μὲ τὸ βιολογικὸ αὐτὸ γεγονὸς συνδυάζεται καὶ ἓνα οἰκονομικὸ γεγονὸς: Ὅτι τὰ παιδιὰ εἶναι ὄριμες ἐργατικὲς δυνάμεις. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού καὶ σήμερὰ ἀκόμα ἀγόρια καὶ κορίτσια τελειώνουν τὸ σχολεῖο τους στὰ 13 τους χρόνια. Στὴν ἀρχὴ ὁ παπὰς τοῦ χωριοῦ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίξῃ πότε τὸ παιδί τοῦ σχολείου τοῦ χωριοῦ ἦταν σὲ θέσῃ νὰ ζῆσῃ ἀδύπαρκτο μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ἔτσι ἔριξε τὸ χρόνο, πού θὰ ἄφηνε τὸ παιδί τὸ σχολεῖο. Ἀργότερα θέλησαν νὰ λάβουν γενικὰ μέτρα. Γενικὸς ὅμως σχολικὸς νόμος δὲν ὑπῆρχε. Τὴν ἔλλειψη ἀντικαθιστοῦσαν ἀστυνομικὲς διατάξεις. Ἀκόμα καὶ σήμερὰ οἱ διακοπὲς τῶν σχολείων κανονίζονται ἀπὸ ἐκκλησιαστικὲς καὶ γεωργικὲς ἀνάγκες. Γεωργικὲς καὶ ἀργότερα ἐκκλησιαστικὲς ἀνάγκες ἐπροκάλεσαν καὶ τὴν πρόωρη ἐνηλικίωση ἀπὸ τὰ 12 καὶ τὰ 10 χρόνια. Στὴν Ἰσλανδία «τὸ παιδί τῶν 12 χρονῶν εἶναι κώλας ἓνας μικρὸς ἢ-

ρωας. Ίσχυει τότε ως ηλικιωμένος. Μπορεί τότε να δγη στο Thing και παίρνει μέρος σε πολεμικές εκστρατείες. Και όχι σε πολύ μεγαλύτερη ηλικία πολλά παιδιά ταξιδεύουν στις ξένες χώρες ως Wiking» (1). Οι Φράγκοι ως χρόνος ενηλικίωσης είχαν το 15 χρόνο. Έτσι ο Έρρικος ο 4ος που γεννήθηκε στα 1050 εκηρύχθηκε ενήλικος από τον Άδαλμπερτ στα 1065. Οι Λογγοβάρδοι, επηρεασμένοι από τους Ρωμαίους, δηλαδή από οικογενειαρχικές αντιλήψεις, είχαν το 18 χρόνο. Με τη διείσδυση του ρωμαϊκού δικαίου στη Γερμανία, μεταφέρεται κατά ένα βιολογικό στάδιο και ο χρόνος της ενηλικίωσης. Όσοσο διατηρήθηκαν μεσαιωνικές διατάξεις ενηλικίωσης. Μετά τα 12 χρόνια του δεν επιτρεπόταν π.χ. το παιδί να μορφωθεί, χωρίς τη θέληση του, σε άλλο δόγμα. Μετά τα 14 του χρόνια το παιδί έχει το δικαίωμα να διαλέξη το θρησκευτικό δόγμα ή την κοσμοθεωρία στην οποία θέλει να ανήκη (2).

Η Γαλλία έχει υποχρεωτική φοίτηση στα σχολεία ως τα 13 χρόνια του παιδιού. Ως τώρα, στον ποινικό της νόμο, ή εθύνη των παιδιών άρχισε μετά τα 12 χρόνια. Μόλις στο νόμο περί παιδικών δικαστηρίων της 16 Φεβρουαρίου 1923 μεταφέρθηκε μετά τα 14 χρόνια. Το δικάσιμο του νέου, και κατά το παλαιό και κατά το νέο δίκαιο, άρχίζει με τα 18 χρόνια.

Αυτό είναι ένα μέρος του ύλικού για το δύσκολο αυτό ζήτημα. Πληγορώτερα όρίζεται ή ενηλικίωση του παιδιού στα εκκλησιαστικά ζητήματα και άργότερα στα περιουσιακά. Η πατριαρχική δύναμη, που μεταφέρεται και στους δασκάλους κλπ. έμποδίζει την αυτοβουλία του παιδιού.

Παρατηρούμε στα γεγονότα αυτά ότι ή κοινωνία προσπαθεί σε ώρισμα ζήτήματα να άπαλλαγή από την εθύνη, ενώ διατηρεί τους κοινωνικούς της νόμους. Μόλις τώρα τελευταία παρατηρείται μια κίνηση ένός άρμονικού συνδυασμού των δικαιωμάτων και καθηκόντων της νεολαίας. Με την τόνωση της συνείδησης της εθύνης της κοινωνίας συμβαδίζει και ή αυτοδιάθεση της νεολαίας. Ο νόμος περί παιδικού δικαστηρίου και παιδικής αντίληψης είναι άποδείξεις της συνείδησης της εθύνης από μέρος της κοινωνίας. Το Διάταγμα για τους μαθητικούς συλλόγους της 23 Δεκεμβρίου 1922 στην Πρωσία, σύμφωνα με τα άρθρα 123 και 124 του Συντάγματος, καθώς και ή τοποθέτηση της άρχης του έκλογικού δικαιώματος στα 20 της ηλικίας αποτελούν πρόοδο στην παιδική νομοθεσία.

Για την άργότερη ενηλικίωση στα περιουσιακά ζητήματα

(1) Felix Niedner : «Islands Kultur zur Wikingzeit» σελ. 67.

(2) Prof. Dr Frans Sachs : In wie weit ist die Schule berechtigt in das Privatleben der Jugendlichen einzugreifen? Σελ. 106.

παίζουν μεγάλο ρόλο οι νέες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Οι άρχαιοι δεσμοί της γενιάς, που εμπαιναν σαν αντιστάθμισμα στους κινδύνους της γρήγορης ένηλικίωσης, έπεσαν. Μαζί αυξήθηκε ή δύναμη του πατέρα εις βάρος της ένηλικίωσης. Η άκίνητη περιουσία βρίσκεται τώρα σέ δυνατά χέρια και κατόντησε μονοπώλιο του πατέρα. Η αύξηση της άκίνητης περιουσίας φέρνει μεταβολή της οικονομικής κατάστασης της οικογένειας και μαζί και της κοινωνικής. Και όλα αυτά καθυστερούν την οικονομική αυτοτέλεια της κοινωνίας, που έρχεται. «Ο πατέρας και ή μητέρα μπορούν να άρνηθούν να πλερώσουν τους φόρους όταν ή κόρη τους πντρευτή χωρίς τη θέλησή τους» γράφει σήμερα τό 'Αστικό Δίκαιο (§ 1621, 1).

Έτσι με τό κλείσιμο του 14 χρόνου της ηλικίας των παιδιών, παύει και ή υποχρέωση της κοινωνίας για τά παιδιά, που δέν ανήκουν στην τάξη των πλουσίων. Το προλετάριο παιδί δέ μορφώνεται παιδαγωγικά, δέν αναπτύσσονται οι δυνάμεις του για χάρη του άνθρωπισμού του. Τουναντίο μάάλιστα, ή καπιταλιστική παραγωγή τσαλαπατεί, άπονεκρώνει τον άνθρωπισμό του για χάρη του κέρδους και της καλύτερης ζωής του έργοδότη του. Το παιδί αυτό του προλετάριου, που κάθε μέρα έχει να κάμει με έργα και μηχανές, με παραγωγή και καπιταλισμό, είτε τό θέλει είτε δέν τό θέλει, δουτιέται κάθε μέρα όλο και περισσότερο στον βάνουσο άγώνα της ζωής. Και τότε ή άρμη της αυτοσυντήρησης τό οδηγεί προς τους όμοιούς του, προς τό κόμμα του, όπου ζητά να βρη τό συνάδελφό του, τό φίλο του.

Γι' αυτό ο προλετάριος νέος παίρνει κάτι από τους μεγάλους, χάνει κάτι από τη νεότητά του. Υπερέχει από τό νέο της άστικής κίνησης και στην άποφασιστικότητά του και στις άπαιτήσεις του. Άγνοεί τη σχετικότητα της ζωής των άστών νέων. Κι' αν έπηρεαζόταν απ' αυτή, θα έχανε τη δύναμή του και τη δραστηριότητά του και θα γινόταν άνίκανος για τον άγώνα της ζωής.

Η αντίθεση άνάμεσα στην άστική και την προλεταριακή κίνηση των νέων προέρχεται από τά όλότελα διαφορετικά πεδία, στα όποια εκδηλώνεται. Η άστική κίνηση ήταν κυρίως ένα κίνημα ενάντια στην οικογένεια και τό σχολείο. Για την προλεταριακή όμως νεολαία ή πάλη αυτή δέν έχει καμιά σημασία. Γιατί ή σχολική τυραννία δέν έμποδίζει καθόλου την εξέλιξη των προλετάρικων παιδιών. Το Δημοτικό άλλωστε σχολείο έφήςει τά παιδιά ακριβώς στην ηλικία, που αρχίζουν να ζυπνοϋν. Και ή οικογένεια πάλι μόνο όνομαστικά υπάρχει για τό προλετάριο παιδί, αφού και πατέρας και μητέρα κάθε μέρα βρίσκον-

ται στο έργοστάσιο. Τι είναι λοιπόν η προλεταριακή κίνηση των νέων :

«Σοσιαλισμός από την άποψη της νεολαίας». Έτσι την ορίζει ο Πάουλ Χονιγσχάιμ. (1) «Η ουσία της είναι: «Να ανάφη μέσα στην ψυχή του κάθε ατόμου ή φωτιά του νέου σοσιαλιστικού καθολικού συναισθήματος και να ανανεώνεται δλο και περισσότερο». Ο Χονιγσχάιμ βλέπει ότι, κοντά στ' άλλα, η προλεταριακή νεολαία εκληρονόμησε και μερικά πολύ άσχημα πράγματα από την αστική νεολαία.

Το κοινό που υπάρχει ανάμεσα στην αστική και προλεταριακή κίνηση των νέων είναι ότι η νεολαία νιώθει τον έαυτό της σαν αότσοκοπό, σαν την ηλικία εκείνη, που έχει μέσα της δική της αξία, ανθρωπισμό και ευθύνη. Ασφαλώς ο Κάρλ Κόρν έχει δίκιο όταν απορρίπτει τον έρωτισμό με το πνεύμα του Μπλύχερ. Μέσα σε τέτοιο έρωτισμό βρίσκεται ή τυφλή αγάπη της κατάκτησης του άλλου που στο βάθος είναι σεξουαλική. Μά πάλι έχει άδικο ο Κόρν όταν γράφει: «Η εργατική κίνηση των νέων αντικατασταίνει την αλόγιστη παραγωγή κάθε ατόμου με τη λογική τακτική παραγωγή. Αυτό άλλωστε είναι το νόημα και ο σκοπός κάθε οργάνωσης... Αντι από την ποιότητα, ξεκινά ή οργάνωση από την ποσότητα, γιατί αυτός είναι και ο μόνος δρόμος να πετύχουμε και την καλή ποιότητα.... Με λίγα λόγια, η προλεταριακή κίνηση της νεολαίας αντικατασταίνει τον έρωτα με την οργάνωση, αντικατασταίνει τον οδηγό με τον συνεργάτη».

Ακριβώς ενάντια σε τέτοια οργάνωση, που εσήμαινε την αποσκλάβωση, που ήταν έργο μόνο των μεγάλων, ενάντια σε τέτοια οργάνωση αγωνίζεται ή υγιής προλεταριακή νεολαία. «Οτι η εργατική νεολαία αποτελεί την κυριώτερη κίνηση της προλεταριακής νεολαίας, με τη μορφή κομματικής κίνησης, οφείλεται στον πολιτικό και οικονομικό αγώνα, στον όποιο σπρώχνεται ή νεολαία από τους μεγάλους.

Φυσικά όμως ή κατάσταση αυτή είναι λυπηρή. Και γι' αυτό περιμένουμε το αληθινό ένιατο σχολείο, από τη μιά να έλευθερώση το σημερινό αστό νέο από τα διανοητικά και αισθητικά παιχνιδάκια των σκέψεων και των αισθημάτων του με μιά άδικη άκοπη επαφή του προς ένα συγκεκριμένο έργο, και από την άλλη να έλευθερώση το σημερινό προλεταριο νέο από τη γερωνιτική του νοοτροπία απαλάσσοντάς τον από τη φροντίδα του αγώνα της ζωής. «Ηδη άρχισε να παρατηρηται μιά γειτνίαση των

(1) Paul Honigsheim : «Sociologie der proletarischen Jugendbewegung», «Neue Erziehung». Οκτώβριος 1922, σελ. 331.

δύο ρευμάτων. Ἡ προλετάρικη νεολαία ἀρχίζει νὰ ἀντιδρᾷ στὸ πνεῦμα τῆς πειστικῆς ὀργάνωσής καὶ τῆς νοστοροπίας τῶν μεγάλων, ὅπως ἡ ἀστική νεολαία ἀρχίζει νὰ ἀντιδρᾷ ἐνάντια στὸ σχολετο. Ἡ ἀστική νεολαία ἀρχίζει νὰ συναισθάνεται τὴν υποχρέωσή της νὰ ἀγωνισθῆ γιὰ τὴ δημιουργία νέων πολιτικῶν, οἰκονομικῶν καὶ πνευματικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Ἔτσι θὰ ἐξαλειφθῆ, καὶ πρέπει νὰ ἐξαλειφθῆ, ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν ἀστική καὶ τὴν προλετάρικη νεολαία. Ὅσο οἱ ἀνάγκες τῆς νεολαίας καὶ τῶν δύο κατευθύνσεων εἶναι ὅμοιες, τόσο εὐκολώτερα θὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ σοσιαλιστικὸ ἐνιαετὸ σχολετο: Καὶ σιγά-σιγά πρέπει νὰ φτάσῃ ἡ ἡμέρα, ποῦ δὲ θὰ ὑπάρχουν διάφορες ὀργανώσεις τῆς νεολαίας τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων, ἀλλὰ ὁλόκληρη ἡ νεολαία, ἀδιάσπαστη, νὰ πάρῃ τὴ θέση τῆς ἀπέναντι τοῦ σοσιαλισμοῦ ὡς βιοθεωρίας.

Τὰ ἄλλα σωματεία τῶν νέων, ποῦ βρίσκονται ἐξω ἀπὸ τὴν ἀστική καὶ προλετάρικη νεολαία, ὅπως π.χ. τὰ προσκοπικὰ σωματεία καὶ ἄλλα ὅμοια, αὐτὰ δὲ μπορούμε νὰ τὰ ὀνομάσωμε νεολαία. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι εἶναι ἀπλοὶ μιμηταὶ τῶν μεγάλων. Γι' αὐτοὺς ὅλη ἡ ζωὴ ὡς τὰ 20 τοὺς χρόνια δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο, παρὰ προπαρασκευαστικὸ σχολετο τοῦ μελλοντικοῦ ὑπαξιωματικοῦ, ὑπαλλήλου κλπ. Οἱ νέοι αὐτοὶ εἶναι οἱ γεννημένοι ὑπῆκοι, νεκροί, ἄγονοι, ποῦ δὲν τοὺς ταιριάζει ἡ λέξις νέος. Γιατὶ εἶναι γέροι, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ὑπῆρξαν ποτὲ νέοι. Εἶναι τὸ ἀνθρώπινο ὄντι γιὰ νὰ θερμαίνεται ἡ καπιταλιστικὴ σόμπα. Δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τίποτα, δὲν ἐνδιαφέρουν κανένα ζωντανὸ ἀνθρώπο, ἐνδιαφέρουν μόνο τοὺς ἑαυτοὺς τους.

Ἔτσι δὲ μένει γιὰ μᾶς τίποτα ἄλλο, παρὰ μόνο τὸ πρόβλημα τῆς ἀστικῆς νεολαίας, ποῦ χειραφετήθηκε ἀπὸ τίς ἀντιλήψεις καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν ἡλικιωμένων ἀνθρώπων καὶ τῆς ὁποίας τὸ πιὸ συνειδητὸ μέρος εἶναι ἡ Ἐλεύθερη Γερμανικὴ νεολαία.

Διὰ νὰ καταλάβουν ὅσοι δὲν ξέρουν τί πρᾶμα εἶναι αὐτὴ ἡ «Ἐλεύθερη Γερμανικὴ Νεολαία», τοὺς τὴν περιγράφομε, τοῦλάχιστο ἐξωτερικὰ: Εἶναι ἡ συνέχεια τῶν Ἀποδημητικῶν πούλιων, Βαντερφόγγελ, ἀλλὰ πιὸ συνειδητὴ, πιὸ πολύμερη. Δὲν εἶναι κανένας σὺλλογος, στὸν ὅποιο θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ γραφῆ μέλος. Εἶναι μιὰ κίνηση, μιὰ ἰδιαίτερη θέση τῆς νεολαίας ἀπέναντι στὴ ζωὴ. Ὑπάρχει ἀπὸ τὰ 1913, ἀλλὰ ἐξαιτίας τοῦ πολέμου ἔχει περιοριστῆ ἡ ἐξάπλωσή της. Σ' αὐτὴν ἀνήκουν βέβαια πρόσωπα σοβαρά, ὅπως ὁ Βύνγκεν καὶ ὁ Μπλύχερ, ἀλλὰ καὶ ὁ Τόλλιχ, ὁ Νάτορπ καὶ ἄλλοι. Σ' αὐτὴν ἀνήκουν ἀνθρώποι ἀπὸ κομμουνιστὲς μέχρι γερμανοεθνικιστὲς. Εἶναι ἴσως ἡ μόνη ἔνωση στὴ Γερμανία, ποῦ παρουσιάζει μιὰ τέτοια εἰκόνα.